

TEKNIIKAN WAIHEITA

TEKNIK I TIDEN
TEKNIIKAN
MUSEOLEHTI

4/89 joulukuu
7. vuosikerta

ISSN 0780-5772

Kustantaja
Suomen Teknillinen Museoyhdistys -
Tekniska Museiföreningen
i Finland

Päätoimittaja
Martti Kajaste

Toimitus
Martti Kajaste
Vanha Pisantie 9 F
02280 Espoo
puh. 90-883893 (iltaisin)

Toimituskunta
Carl-Fredrik Geust
Pertti Kaarna
Martti Kajaste
Matti Krank
Jaakko Liede
Lea Väkeväinen

STMY:n jäseneksi ilmoittautumiset,
lehden tilaukset, osoitteenmuutokset
Matti Krank
Laurinlahdentie 12 E
02320 Espoo
puh. 90-8017830 (iltaisin)

Ilmoitukset
Kieliverstas Oy
Puh. (90) 4771117 tai 8042132

Seuraava numero Tekniikan Waiheita
ilmestyy maaliskuussa

Paino
Vammalan Kirjapaino Oy

Tekniikkaa ja tiedettä museossa

Antiikin Kreikassa *museion* oli paikka, missä muusat viihtyivät, runottarille pyhitetty tila. Jo hellenistisellä ajalla sana sai konkreettisemmän merkityksen taideteosten ja historiallisten esineiden kokoelmana.

Keskiajalla ja uuden ajan alussa museotoiminta yleistyi hovien ja kirkon suojissa ja 1700-luvulta lähtien tunnetaan jo julkisia taidemuseoita sekä historiallisia ja kansatieteellisiä kokoelmia. Sittemmin alalla tapahtui erikoistumista, syntyivät itsenäiset maalaus- ja veistoskokoelmat (pinakoteekit ja glyptoteekit), etniset näyttelyt, musiikki- ja sotahistorialliset museot jne.

Museot mielletään yleisesti yhdyssiteeksi menneisyyden ja nykyhetken välille. Tämän ohessa niillä on selvä opetuksellinen teema, mikä korostuu erityisesti luonnonhistoriallisissa museoissa. Toisaalta esimerkiksi nykytaiteen museo epäilemättä pohjustaa nykyhetken makusuuntien tallentamista tuleville sukupolville.

Kaikkien kulttuurihistoriallisten museoiden esineistöstä löytää runsaasti tekniikan kehitystä kuvaavaa aineistoa; samaistuuhan inhimillisen kulttuurin synty ja kehitys paljolti juuri teknisen osaamisen saavutuksiin, keksintöjen historiaan.

Varsinaiset *t e k n i i k a n m u s e o t* ovat tulleet verraten myöhään mukaan museoiden moni-ilmeiseen joukkoon. Alan vanhin, Pariisin tekninen museo (Musée National des Techniques) on tosin toiminut nykyisessä rakennuksessaan jo Ranskan suuresta vallankumouksesta lähtien ja Lontoon tekninen museo (The Science Museum) perustettiin 1800-luvun lopulla. Useimmat suuret tekniset museot eri puolilla maailmaa ovat kuitenkin aloittaneet toimintansa meidän vuosisadallamme, Wienissä 1913, Münchenissä ja Chicagossa 1920-luvulla, Tukholmassa 1934 jne.

Tekniset museot tallentavat tekniikan kehitykseen liittyvää historiallista esineistöä ja muuta aineistoa. Pääpaino annetaan yleensä oman maan teollisen kehityksen esittelylle. Parhaimmillaan tällaiset kokoelmat kuvastavat maan, maanosan ja koko ihmiskunnan hyvinvoinnin teknistaloudellista taustaa. Tämän ohessa useimmissa teknisissä museoissa on alusta alkaen ollut mukana myös fysiikan ja kemian perusilmiöiden esittelyä ja tieteellisen tutkimuksen historiaa.

Uusia tulokkaita museoiden joukossa ovat nykyaikaiset *t i e d e k e s k u k s e t*. Niiden tavoitteena on esitellä luonnontieteitä ja tieteellisen tutkimuksen saavutuksia popularisoidussa, suurta yleisöä kiinnostavassa muodossa. Tiedekeskus ei kenties ensikatsannolta vastaa tavanomaista mielikuvaa museosta. Mutta — esimerkin mainitaksemme — Pythagoraan teoreeman todistusta esittävä mekaaninen malli tiedekeskuksessa tarjoaa nykyihmiselle suoran kosketuksen antiikin museoiden maailmaan. Tiedekeskuksat siten omalla tahollaan merkittävästi täydentävät teknisten museoiden tavoitteita. — Ensimmäinen yleisölle tarkoitettu tiedekeskus (Palais de la Découverte) syntyi sekin Pariisissa 1930-luvulla, mutta niiden varsinainen nousukausi ajoittuu toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan.

Suomen ensimmäiset tekniset museot aukenivat yleisölle vasta 1960—1970-luvulla Tampereella ja Helsingissä. Alan toiminta on nykyisin kautta maan voimakkaassa kasvussa. Sitä ilahduttavampaa on, että maamme ensimmäinen itsenäinen tiedekeskus aloitti toimintansa jo viime keväänä Vantaalla, varsin edustavissa tiloissa. — Kuten edellä todettiin, tiedekeskus täydentää mainiolla tavalla niitä toimintatavoitteita, joita teknisille museoille on totuttu asettamaan. Toivotamme meilläkin kummallekin laitosryhmälle läheistä vuorovaikutusta ja rakentavaa yhteistyötä.

Sisältö:

Tiedekeskus	2
Pääkirjoitus:	3
Teollisuuden historiikit	4—7
Suomen ilmailun historia elää Vantaalla	8—9
Häviävää rakennustekniikkaa	10
Suomen kielen kehitys tekniikan kieleksi	11
Ajetaanpa automobiiilla	12—13
Millainen oli kotipaikkasi 1700-luvulla	14
Antiken och tekniken	14
Nykywaiheita	15

Kansikuva:

Takakannen kuva: Kurkijoki, Särkijärvi.
Kuusi sisälle jouluksi. Museovirasto.
Valok. P. Kyytinen